

Prof. dr hab. Justyna Miklaszewska
Uniwersytet Jagielloński

Abstrakt

„Oświeceniowa filozofia religii: Newton i Locke”

Uznani przez współczesnych za najwybitniejszych myślicieli epoki Oświecenia - Newton i Locke - niezależnie od swoich badań naukowych w zakresie filozofii przyrody (Newton) czy filozoficznych dociekań nad naturą poznania i społeczeństwa (Locke) zajmowali się zagadnieniami z zakresu religii. Przedmiotem ich badań były fragmenty Pisma św., przy czym konsultowali ze sobą wyniki prowadzonych prac w czasie trwającej przez wiele lat korespondencji. Celem tych badań, co zauważył już Wolter, było w wypadku Newtona znalezienie odpowiedzi na pytania niedające się rozwiązać na gruncie empirycznej metody stosowanej do badania przyrody; Locke zaś dążył do rozjaśnienia podstaw, na których oparta jest wiedza o społeczeństwie i polityce. Poszukiwania te jednak nie prowadziły obu myślicieli w stronę mistycyzmu czy irracjonalizmu, lecz stanowiły próbę racjonalnego, niezależnego od teologii podejścia do religii i znalezienia metod analizy tekstów biblijnych, które, poddane odpowiedniej interpretacji, odsłonią nieodkrytą dotąd wiedzę, dotyczącą, na przykład, początku czy końca świata. Patrząc z dzisiejszej perspektywy, badania te miały nowatorski charakter; mieszczą się one bowiem w ramach epistemologii religii i są przykładem refleksji nad religią jako swoistym sposobem poznania świata.